

UTTAN ÚR HEIMI

Væntar semju um Barents-havið

Í mong ár hava norðmenn og russar verið ósamdir um, hvussu teir skulu býta Barentshavið og ikki minst undirgrundina sínamillum, men nú sigur russiski tilfeingismálaráðharrin, at hann væntar eina skjóta semju um málið.

- Eg vænti, at vit kunnu fáa eina semju við norðmenn um eitt hálvt ár ella so, segði Juri Trutnev á einari frálandaráðstevnu í Sk. Pætursborg.

Í summar samdust stjórnirnar í Oslo og Moskva um at taka samráðingarnar um býtið upp aftur, eftir at tær hava ligið stillar í fleiri ár. Í veruleikanum hava londini verið samd um at lata málið liggja, og tí er at kalla einki hent tey seinastu umleið 30 árin, skrivar Nordlys.

Teir triggjar flokkarnir, sum nú samráðast um at skipa stjórn í Noregi, hava sagt, at teir fara at leggja størri dent á at fáa greiði á viðurskiptunum í Barentshavinum. Tað kemst ikki minst av tí ovurhonds stóra oljuriðidøminum í økinum.

Kann skriva søgu

Eydnast tað javnaðarkvinnuni Helen Clark at skipa stjórn í Ný Sælandi, skrivar hon søgu, tí so er hon tann fyrsti javnaðarpolitikarin har síðani seinna heimsbardaga, sum er stjórnarleiðari í trý valskeið á rað.

Val var í Ný Sælandi seinasta vikuskiftið. Arbeiðaraflokkurin hjá Helen Clark fekk 40,7 prosent av atkvøðunum og tann borgarligi andstøðuflokkurin 39,6 prosent, so í tinginum er bara eitt umboð á muni millum flokkarnar. Arbeiðaraflokkurin hevur stýrt sum minnilutastjórn tey seinastu árin og ætlar at halda fram, men tað krevur, at hann fær stuðul frá einum av hinum flokkunum.

Nógv bendir á, at tað verður tann nýggi flokkurin hjá ný sælendiska upprunafólkinum, sum fer at tryggja stjórnini hjá Helen Clark tann meirilutan. Maorarnir, sum upprunafólkið eitur, gjørdur av at stovna egnan flokk fyri at fáa størri lut í framburðinum í samfelagnum. Eitt nú er arbeidssloysið munandi størri ímillum upprunafólkið enn tað hvíta

fólkið, og tey hava heldur ikki somu útbúgvingar sum meirilutin av fólkinum.

Vandsmikil mýggjabiti

Asiatiskir heilsumyndugleikar vilja vera við, at meiri enn 1.000 fólk eru deyð av einari sjúku, sum tey finga, eftir at mýggjabitar høvdu bitið tey. Í Nepal hava myndugleikarnir staðfest, at har eru minst 271 fólk deyð av sjúkuni, og í India er talið 783.

Talan er um eitt slag av heilabruna, sum elvir til nógvan fepur, krampa og spýggju. Sjúkan tók seg av álvara upp fyri einum hálvum ári síðani. Hon stavar frá svínunum, og tað eru mýggjabitar, sum bera hana við sær og smitta fólk. Tað ber væl til at viðgera fólk ímóti sjúkuni, men trupulleikin er, at sjúkrahúsini eru ov illa útgjørd, og harafturat hava tí ov lítið av heilivági, skrivar AP.

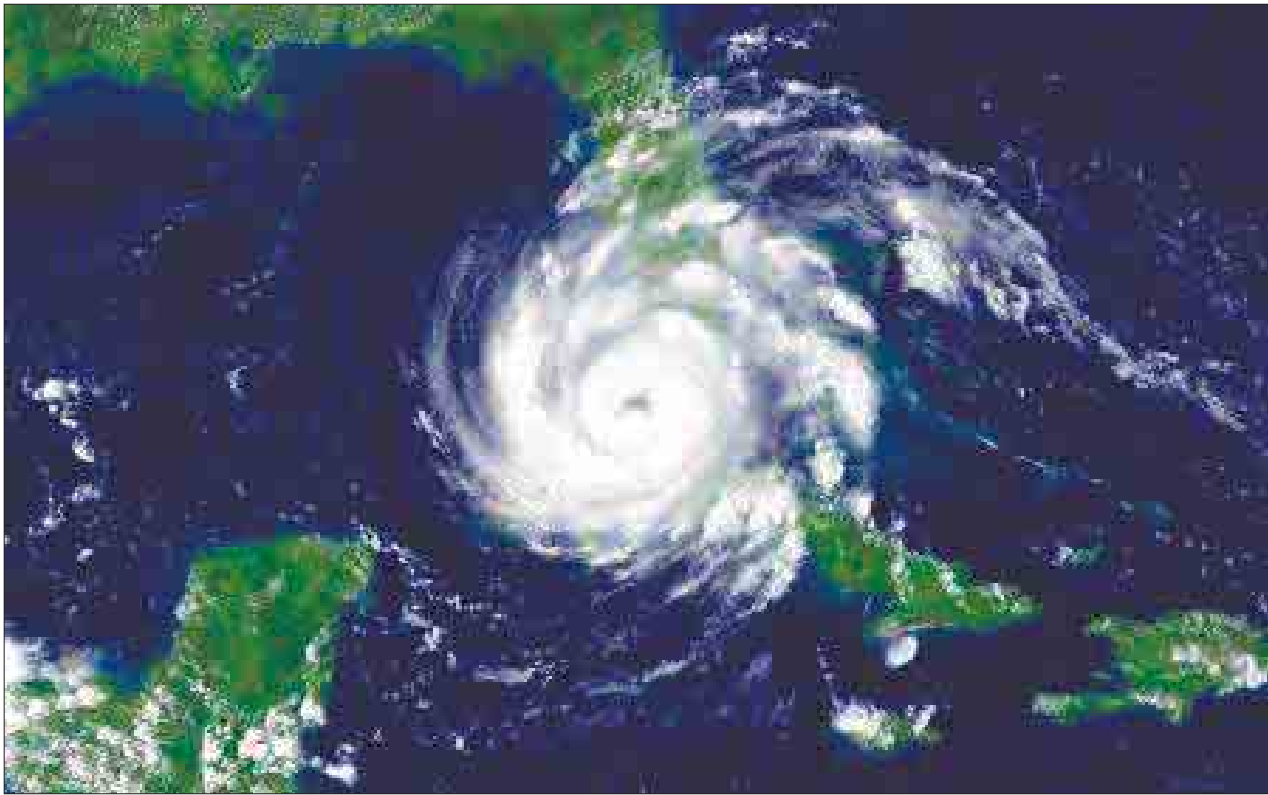
Tað eru serliga børn, sum fáa sjúkuna. Soleiðis er eisini í India, men sambært heilsumálaráðharranum í landspartinum Uttar Pradesh hevði tað verið alt ov dýrt at koppsett øll børnini har ímóti sjúkuni. Tað hevði kostað einar 350 milliónir krónur, og tað er triggjar ferðir meiri, enn landsparturin brúkar til heilsumál um árið, skrivar AP.

Stillar ikki upp

Tá tann kendi danski sjónvarpsmaðurin Claus Borre fyrr í ár fór úr starvinum í Danmarks Radio, segði hann, at hann hevði gjørt av at stilla upp fyri flokkinn Vinstra í Keypmannahavn á kommunuvalinum í november. Men tað verður av ongum.

Sambært Politiken hevði Claus Borre biðið flokkinn um hjálp til at heingja valplakatir upp, men svarið var nei. Tað vil tann 60 ára gamli Borre ikki góðtaka, og hann heldur mannagongdina hjá flokkinum vera løgna.

- Fyrst biðja tey meg stilla upp. So kravdu tey, at eg skuldi gjalda 15.000 krónur fyri plakatinar. Nú krevja tey, at eg sum 60 ára gamal skal klúgva upp í ljóssteyrnar við plakatum, men tað geri eg ikki. Tí havi eg gjørt av at sleppa uppstillingini, sigur ein misnøgður Claus Borre við Politiken.

Mynd: Reuters

So er tað »Rita«

Bara triggjar vikur eftir at ódnin "Katrina" oyðilegði stór øki í amerikonsku suðurstatunum, er tann næsta á veg. Hon kann gerast líka ring

VEÐUR

Árni Joensen
fartekst@mail.dk

Tann stóri spurningurin er, hvussu nógv "Rita" fer at versna, nú hon er á veg tvørtur um Meksikanska Flógvan, har sjógvurin er rættiliga heitur.

Eins og "Rita" bar "Katrina" fyrst við Florida, men tá var hon ein av teim-

um veiku ódnunum. Uppi yvir Meksikanska Flógvanum menti hon seg til eina av teimum hörðu ódnunum og elvdi til ta størstu náttúruvanlukkuna í nýggjari amerikanskari søgu. Minst 973 fólk lótu lív, og fólk í tíggjutúsundatali í statunum Louisiana, Mississippi og Alabama mistu hús og heim. 80 prosent av býnum New Orleans stóð undir í vatni, og fólk eru ikki sloppin til hús enn.

- Vit kunnu ikki siga, at "Rita" er eitt avrit av "Katrinu", men tær líkjast nógv, og munurin er ikki stórur, segði Frank Lapore á amerikonsku veðurstovuni í gjár.

Enn duga teir amerikonsku serfrøðingarnir ikki at siga, hvussu ring "Rita" verður, og hvar hon fer at koma inn yvir land. Tær flestu útrokningarnar vísa kortini, at hon verður í flokki trý, tá hon verður miðskeiðis í Meksikanska Flógvanum, men aðrar útrokningar siga, at hon verður í flokki fyra.

Tað er ikki óhugsandi, at hon fer at bera við land á New Orleans-leiðini, men tað er mest sannlíkt, at hon fer inn yvir land í Texas. Ein útrokning vísir, at hon helst fer í land við býin Houston, har 273.000 fólk búgva, og sum júst nú hýsir fleiri túsund av teimum, sum vórðu flutt úr New

Orleans. Houston er oljubýur og kann verða sera meint raktur, tí ódnin verður helst upp á tað ringasta, tá hon kemur hagar, siga veðurmenninir.

Býarmyndugleikarnir í New Orleans ætlaðu at lata fólk sleppa at flyta heim aftur hesa vikuna, men George W. Bush, forseti, segði nei.

- Vit mugu síggja veruleikan í eyguni, sjálvt um tað sær út til, at "Rita" fer í land longri vesturi enn "Katrina". Í øllum førum er vandi fyri, at hon kann elva til nýggja vatnflóð í New Orleans, og tað noyðast vit at taka til eftirtektar, segði Bush mánadagin.

Aftur bardagar í Darfur

Bardagarnir eru kyknaðir aftur, samstundis sum partarnir sita við samráðingarborðið

SUDAN

Árni Joensen
fartekst@mail.dk

Júst sum tekin vóru um frið í tí borgarakrígsherjaða sudanska landspartinum

Darfur frættist frá hørðum bardøgum ímillum uppreistrarherin SLM og sudanskar stjórnarherin.

Leiðslan í SLM kunngjörði í gjár, at uppreistrarmenn hava tikið valdið í einum býi, og at minst 80 stjórnarhermenn lógu eftir á. Herleiðslan í Khartoum váttaði seinni tíðindini, men vildi ikki siga, hvussu nógvir hermenn vóru fálnir.

Annars vóru útlit fyri friði í Darfur, eftir at part-

arnir herfyri samdust um at fara til samráðingarborðið. Samráðingarnar eru í Nigeria, men mánadagin hóttu uppreistrarmenninir við at rýma, tí teir vildu vera við, at stjórnarherurin hevði lopið á fleiri øki, sum uppreistrarmenninir hava valdið í. Teir játtadu kortini at halda fram við samráðingunum, eftir at teir høvdu fingið vissu fyri, at Afrikanski Eindarfelagsskapurin skuldi kanna, hvat

veruliga var hent. Summar keldur halda, at tað eru partar av uppreistrarherinum, sum hava tikið vápn í hendi fyri at forkoma friðarsamráðingunum.

Borgarakríggið í Sudansudan hevur kostað nógv túsund mannalív, og sivilfólkið hevur liðið nógv undir krígunum. Fleiri túsund eru deyð, og fleiri hundrættúsund eru flýdd frá húsi og heimi.